

Profil. Poveste. Personaj

Marius Constantinescu

**Profil. Poveste.
Personaj**

Redactare: Mădălina Vătcu
Tehnoredactare: Angela Ardeleanu
DTP copertă: Alexandru Daș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CONSTANTINESCU, MARIUS

Profil. Poveste. Personaj / Marius Constantinescu; – București: Art, 2013

ISBN 978-973-124-901-8

008(498):929(047.53)

© Editura ART, 2013, pentru prezenta ediție

Iată, în fine, un om inteligent care pune întrebări juste. Spre onoarea lui, s-a pregătit pentru interviu, știe ce să întrebe, nu se obrăznicește, nu se dă mare, ascultă ce spui tu cu vădită admirație, e sobru, dar constant. Pentru clipele de bucurie pe care emisiunea le oferă, pentru plăcerea de a face interviuri cu oameni de valoare, talentul și vocația lui Marius Constantinescu trebuie valorificate în continuare. Pentru mine, recunosc că a fost o bucurie să fiu invitat la emisiunea lui. Sper să revin. – ANDREI ȘERBAN

FOTO: TVR

Mă bucur din suflet că ești un învingător. Bravo ție! Voi fi onorată și fericită să mai facem un interviu împreună. – ANGELA GHEORGHIU

Apariția ta pe ecran mă face să respir mai bine și îmi dă speranța în existența unor oameni valoroși, a unor modele, a unor personalități. Câtă nevoie avem de ele... – THEODORA DINULESCU

Am fost și eu unul dintre invitații emisiunii lui Marius Constantinescu, emisiune pe care am apreciat-o și urmărit-o cu plăcere și emoție, emisiune în care multe personalități au putut să se exprime fără frontiere și fără crisparea de rigoare. Este un produs de mare calitate, realizat cu mult talent, farmec și cultură de un om pe care, de când l-am cunoscut, l-am urmărit cu admirație. – PETRICĂ IONESCU

Pot să spun, fără nicio exagerare, că cel mai mare impact al unui material de presă despre mine și despre bijuteria de autor a fost emisiunea *Profil*.

Poveste. Personaj, realizată de Marius Constantinescu. Am primit zeci de telefoane și sute de mailuri de-a lungul timpului, după difuzarea și redifuzarea emisiunii. Cel mai important pentru mine, am fost contactat de oameni pe care nu îi cunosc, care au zis că pentru prima oară despre mine sau despre bijuteria de autor. Mulți dintre ei doresc să învețe meseria de bijutier și îmi cer să organizez cursuri. Să spun că este meritul meu acest succes ar fi absolut nedrept. Aș uita, cu siguranță, de importanța apariției mele pe un post cultural, într-un format de emisiune-portret care adună, de-a lungul timpului, persoane și personalități extrem de importante și definitorii pe termen lung pentru noi, ca societate. Cred în modul cel mai obiectiv că Marius Constantinescu face parte din noua generație de elite intelectuale. Este genul de personaj rar în peisajul nostru cultural, care continuă să învețe și să se perfecționeze, indiferent de rezultatele precedente. Este un om a cărui muncă influențează viața noastră înspre mai bine. Emisiunea lui ar trebui să devină o arhivă vie pentru ceea ce înseamnă cultura românească și nu numai. – DAVID SANDU

Marius, ești unul dintre foarte puținii jurnaliști cu care avem un dialog frumos, coerent și interesant. – ANA & IRINA WAGNER

Nu am cuvinte să-ți mulțumesc pentru întrebările pe care mi le-ai adresat. Nimeni, în această lungă viață a mea, nu mi-a pus întrebări mai interesante și mai profunde. Îți mulțumesc din tot sufletul. Voi reflecta mult și-ți voi răspunde mai inspirat... în viitor! Te îmbrățișez! A duminică „bunică”. – VIRGINIA ZEANI

*Mariei. Cam ăsta eram atunci când ai apărut pe lume.
Și lui Leo.*

Cuvânt-înainte

Am intrat la idei în privința *interviului* ca specie a comunicării publice la noi. Mai întâi, am văzut/ascultat interviuri ale timpului socialist-comunist, *vintage* de-acum și care aveau întrebări și răspunsuri din plastic curat și în prealabil aprobat. Apoi, în anii zbenguielii noastre în libertate și tranziție, am avut parte, de cele mai multe ori, de triumful vacarmului, de dispariția ideii și de schimonosirea emoției: s-a instaurat sunetul de *static*, acela care e însoțit vizual de purici, în alb-negru.

Virtutea ciudată, însă, a acestui peisaj monoton și alienant este că *abaterea* te face să tresari și să fii atent: rarisim se aude ceva adevărat, o conversație cu miez, între oameni care chiar vorbesc unul cu celălalt și se înțeleg, situație care te face să vrei să te oprești din ale tale și să asculți.

Așa mi s-a întâmplat în toamna lui 2009, când am ascultat pe TVR Cultural o bucată de interviu pe care un domn tânăr, politicoș și aparent cunoscător, îl lua faimoasei Angela Gheorghiu. Mi s-a părut interesant, pentru că explora prin întrebări ne-previzibile o personalitate de forță intimidantă – soprana născută la Adjud și distinsă la Covent Garden – și pentru că dădea relief unui om dincolo de clișeele mediatiche îndeobște asociate acestei mari artiste. Admit că am admirat „proiectul” cu rezervă, pe seama unui comentariu al doamnei Gheorghiu, care a spus că îl cunoștea de mic pe interlocutorul-jurnalist. Un interviu foarte bun, iată, mi-am zis, înlesnit, însă, de o amicitie de familie, probabil, pe un teren confortabil. Oricum, domnul cu întrebările – numit pe generic Marius Constantinescu – mi s-a părut a fi un soi aparte între cei care fac interviuri, m-am bucurat că TVR are profesioniști tineri în echipă și mi-am propus să îl țin minte.

Nu a fost dificil, pentru că au urmat mai multe interviuri uimitoare – cu personaje pe care precis nu le cunoștea din familie – de la Salman Rushdie la Jean-Yves Thibaudet, de la Jordi Savall la Hélène Grimaud.

Nu le-am văzut pe toate cele care, pe parcursul a doi ani, au clădit programul emisiunii *Profil. Poveste. Personaj* – am citit, însă, multe dintre ele în *Suplimentul de Cultură*, le-am aflat preludiile pe LiterNet și pe Facebook, unde, între timp, mă împrietenisem cu autorul întrebărilor.

Pe seama invitației să scriu o introducere pentru volumul de față, l-am rugat pe Marius să îmi trimită transcrierea tuturor interviurilor. Recunosc că nu m-am așteptat la o așa distribuție de roluri pentru o carte, arată ca un *who's who* cu personaje care fac istorie culturală contemporană și care, în dialog cu jurnalistul nostru, capătă pentru cititor calitatea aparte de *oameni care au poveste* și care, cu generozitate de spirit, o oferă în dar.

Am citit toate interviurile luate de Marius celor care îmi erau mie cunoscuți și foarte apropiați: voiam să văd cum îi descoperă sieși – și publicului. Am citit pe nerăsuflăte dialogurile lui cu Alex. Leo Șerban, Oana Pellea, Răzvan Mazilu sau Radu Paraschivescu. Splendide. La fel ca un portret memorabil-pictat, ca o carte strălucit-tradusă, ca un chip iconic-fotografiat, tot așa *întrebarea* trebuie să dezvăluie lumii un personaj faimos subtil-egal cu sine și, totodată, *altfel*, un (ne)cunoscut pe care să îl (re)cunoaștem prin medierea creativă a celuiilalt.

Cred că Marius Constantinescu a trecut cu brio de multe dintre sușiurile și coborâșurile drumului care te duce în fotoliul de interviewer de clasă. Presupun că au observat asta și agenții lui Rushdie de la Wylie Agency, de vreme ce, în 2012, l-au invitat la Londra pe acest tânăr jurnalist român, pentru a face unicul interviu TV din România cu celebrul și mult-hăituitul scriitor al *Versetelor satanice*, la apariția autobiografiei lui. E chiar o știre de senzație, dar, bună fiind, a rămas discretă.

Fără îndoială, pentru mine, Marius are semnalmentele jurnalistului cu performanță autentică pentru că este *prezent* și *absent* din poveste chiar atunci când trebuie. Știe să deschidă discuțiile, să le lase libere și să le strunească în făgaș, când e timpul bun și folosul maxim. În fața unor interlocutori „grii”, Marius apare înarmat până în dinți cu pricepere și șarm, cu lecții făcute și bună-cuviință; are resurse impresionante de recunoștință, bucurie și umor, toate rânduite frumos în senina lui capacitate de *a asculta*. Are, în plus, și o mică lance de atac în caz de nevoie sau oportunitate, cum au interviewerii consacrați ai lumii, după cum are sigur freamăt la gândul izbânzii – care se cheamă *lucrul bine făcut*.

Îmi pare bine că Editura ART a reunit 29 dintre aceste interviuri într-o carte și că apar însoțite de preambulele lor de pe LiterNet, care dau context franc și savuros întâlnirilor lui Marius cu personaje celebre, care „s-au povestit” în România. Nu știu dacă va fi și o carte cu poze. Are, însă, cuvinte care fac toți banii.

GABRIELA MASSACI
București, martie 2013

Angela Gheorghiu (2009)

Sunt încă sub impresia unui spectacol cu *La Traviata* văzut la Royal Opera House Covent Garden acum câteva zile. Nu pentru că m-ar fi rearanjat interior prin intensitatea performanței muzicale și interpretative, ba chiar din contră. O seară mai rutinieră și mai banală nu mi-aș fi imaginat niciodată într-un teatru de legendă precum cel londonez. O distribuție cu artiști corecți, respectabili, dar fără acea stare inefabilă, fără acea tensiune, scânteie care îți agită sufletul și îți așterne regretul că s-a terminat. Eu m-am bucurat când s-a terminat. Mă dureau picioarele, locul oferit de Biroul de Presă nu era grozav și mă detașasem total de ceea ce se întâmpla pe scenă.

FOTO: Cosmin Gogu

Și totuși, vorbim de aceeași producție elegantă de *Traviata*, imaginată de Sir Richard Eyre, care a văzut lumina rampei cu și pentru Angela Gheorghiu, în 1994. Privindu-i fotografia într-un fel de *hall of fame* al primei scene lirice britanice, în rochia încrustată cu stele de aur din actul I, m-am trezit brusc cu un regret acut: că nu am văzut-o niciodată pe Angela *live* într-un spectacol de operă. Nu am văzut-o și nici nu prea am șanse. Prezența ei la București într-un asemenea context e aproape utopică, iar posibilitatea mea de a ajunge la un spectacol al ei în lume e un gând nebunesc. Știu, există DVD-uri, le-am văzut pe toate, le cunosc, le-am folosit în emisiunile pe care i le-am dedicat, dar nu e același lucru.

Săptămâna trecută, la Covent Garden, mi-a lipsit puterea formidabilă de a magnetiza pe care o are un mare star, așteptarea fremătătoare până când intră în scenă, dăra de charismă pentru care îl urmărești în fiecare clipă, chiar dacă altcineva cântă, darul de a reinventa o frază muzicală sau un moment actoricesc pe care le-ai mai auzit și văzut de o mie de ori, astfel încât să îți

facă pielea de găină. Așa cred că este și Angela Gheorghiu într-un spectacol în care se simte bine, în care dorește să fie și să ofere imaginea ei cea mai grăitoare.

Se vorbește despre vocea Angelei (Doamne, ce voce, într-adevăr!), despre alegerile ei de repertoriu, despre discuri, filme și concerte, despre aplauze prelungi, dar și despre anulări succesive. Se vorbește, cel puțin la fel de mult, despre garderoba, pantofii, bijuteriile, capriciile și relațiile ei, într-un iureș mediatic care scoate artistul din culisele teatrului și îl plasează (voit sau nu) în spotul de lumină al notorietății imediat digerabile. Eu nu vreau să vorbesc despre Angela decât așa cum mi-o imaginez: devenind personajul pe care și-l dorește. Convingător, teribil de personal, poate discutabil, dar întotdeauna plin de ființa ei. Cum o intuiesc pe scenă, în Violetta, Mimi, Adriana Lecouvreur sau Tosca, așa îmi place să o descopăr în interviurile mele. Nu știu la ce să mă aștept de la început până la final. Poate că îmi va da un răspuns simplu și frumos ca *Vissi d'arte* sau poate că va cocheta cu telespectatorii ca în actul I al *Traviatei* sau poate va avea un moment de reverie ca în *Donde lieta uscì* sau poate mă va pune la respect ca în finalul monologului Fedrei. Pentru că nu am trăit experiența unui spectacol *live* cu Angela Gheorghiu, îmi place să mă gândesc la interviurile noastre ca la spectacolele mele în miniatură. Asta înseamnă așteptare, emoție, semne de întrebare, simțul de a te lăsa dus de vorbe ca de notele dintr-o partitură, tensiune, scânteie și, în cazurile fericite, regretul că s-a terminat. De acolo, din locul meu, din Metropolitan-ul, Covent Garden-ul sau Staatsoper-ul meu personal, aplaud cu însuflețire.

— Cel mai greu lucru pentru un reporter este să facă abstracție de toate interviurile cu cineva pe care le-a văzut sau le-a citit și să-și găsească propriul drum. Mă întreb dacă și pentru un cântăreț este la fel de greu să se distanțeze de toate experiențele altora, dinainte sau de lângă el?

— Mi-ai spus care este greutatea pentru tine sau pentru jurnaliști, în general. Pentru oricare dintre noi, care avem de-a face cu atmosfera artistică, cu spectacolul în sine, întotdeauna este un început, o descoperire. Pentru mine, chiar și momentul de acum este o premieră: te știu de când erai foarte mic, știu că faci emisiuni foarte bune și toată lumea te-a lăudat atât de mult, încât mi-am spus că trebuie neapărat să ne întâlnim și așa. Fiecare dintre noi are emoții, dar nu o să lăsăm niciunul dintre noi să se vadă acest lucru!

— Apropos de emoții, cineva foarte apropiat mie îmi spunea odată, pe vremea concertelor *Vă place opera?*, că nu aveți deloc emoții. Ori sunteți o foarte bună actriță, ori nu ne dăm noi seama de ele?

— Le-am ascuns bine. Chiar voi face o mărturisire în premieră: pe vremea studenției mele, când participam la *Vă place opera?*, nu numai că aveam emoții, ci un trac înfiorător! Colegii și publicul nu știau, dar eu îmi căutam câte un colțisor, să fiu singură, deoarece aproape că mi se încleșta fața. Aveam un fel de spasmofilie și eram îngrozitor de emoționată! Magia scenei și a microfonului, precum și energia publicului mă ajutau să scap de starea asta. Emoțiile mele se manifestă în fiecare an altfel. De cele mai multe ori, sunt fizice, vin din stomac, cresc, se măresc, pentru că responsabilitatea este din ce în ce mai mare. Și eu, și oamenii vrem din ce în ce mai mult de la mine. Greutatea de pe umerii mei e mare. Dacă aș fi inconștientă, ar fi, poate, un pic mai bine... Vorbești cu o cântăreață de operă. În afara studiilor și a înzestrării, la un cântăreț contează transmiterea emoției. Pe ea o primește, mai întâi, publicul.

— Cum faceți când intrați pe scenă și vedeți acel hău negru în față, încărcat de electricitate și de așteptări? E ușor să te tragă, să te copleșească...

— A, nu! În aproape 20 de ani, cred că am demonstrat că, indiferent dacă am dormit bine sau nu, dacă am mâncat ce trebuia sau nu, dacă am o supărare, o bucurie, o trădare, o euforie, atunci când am intrat pe scenă am uitat totul, chiar și cum mă cheamă. Dacă în timpul unei arii importante m-ai întrerupe și m-ai întreba până și numele meu, atunci așa avea un șoc! Hăul de care vorbeai pe mine mă ajută. Fiecare spectacol e o altă experiență. Și eu sunt alta, chiar și în seriile cu același titlu. Se adaugă, se diminuează sau se amplifică ceva.

— Nu există rutină...

— A, nu, pentru mine, nu! Știi ce fericită sunt? La mine, fiecare spectacol începe cu ritualul machiajului, coafurii, cu răsfoirea partiturii, cu încercarea de a vorbi cât mai puțin. Deja devin altcineva.

— Cred că se instaurează și o stare de calm, indusă de toate aceste mici gesturi.

— Întocmai. Ce voiam să îți mai spun este că nu am scăpat nici până acum de senzația de „piele de găină” pentru sălile în care cânt, pentru anumite pasaje muzicale, pentru costume, uneori chiar și pentru praful sau mirosul din culise. Am o poveste foarte dragă mie despre primii mei prieteni: portarii de la Covent Garden. Atunci când revin în teatru, încă din primele zile, ei pun bănuț lângă bănuț și îmi fac un cadou! Eu sunt prietenă cu cei care pun lumina, cu mașiniștii, cu toți cei care nu se văd, dar care, pentru mine, contează. Țin foarte mult să am o stare bună, de armonie. Altfel... S-a întâmplat și se întâmplă să nu pot continua. În momentul în care vine cineva și îmi spune „nu, așa nu se face!”, atunci dispar.

— Care este ultimul gând înainte de a intra în scenă și primul când spectacolul s-a terminat?

— Cele mai multe opere în care cânt încep în forță. Ce pot să fac? Încerc să îmi aduc aminte tot... Fac o rugăciune. Cer ajutor de la Dumnezeu, de la sora mea, de la oricine îmi poate oferi o undă de pozitivitate și de forță. Credința îmi dă puterea să trec peste emoții. Nu-i același lucru, însă, atunci când ai o premieră mare. Imaginează-ți prima seară cu *Tosca* la Covent Garden! Nu-i același lucru să te întorci pentru câteva reluări cu *Elixirul dragostei*, chiar și la Metropolitan! Doar respectul pentru public rămâne același, deși el reacționează diferit. Mi-aduc aminte o poveste

simpatică din Japonia: eu am o reverență un pic mai teatrală pe care o fac. La un moment dat, nu am mai auzit aplauze, nimic, pentru că toată lumea făcea cu mâna exact așa cum fac eu. Să revin la întrebare. Când ies din scenă, primul lucru este să Îi mulțumesc lui Doamne-Doamne. N-am uitat niciodată.

— Cu ce se poate înlocui acel hău negru de la începutul spectacolului, care, la sfârșit, este o arenă de aplauze, ovații, flori și entuziasm? Există senzație comparabilă?

— Să-ți spun cum e la mine! Eu văd foarte bine oamenii din sală. Chiar și în timp ce cânt, am capacitatea să știu că acolo stai tu, sau că dincolo stă altcineva cunoscut. Ba mai mult, dacă simt pe cineva că nu mă mai urmărește cu aceeași atenție, fac tot ce e posibil să readuc acea persoană la concentrarea dinainte. De când eram studentă îmi plăcea această relație directă cu câte o persoană din public. Îmi plăcea să știe că eu pentru ea cânt.

— Sunteți în cea mai bună perioadă a carierei Dv. și la momentul în care vă împărtiți statutul de superstar liric cu destul de puțini colegi. Se poate ajunge mai sus de-atât?

— Star, superstar, megastar, divă... Astea sunt doar calificative pentru a mă categorisi cumva.

— Și nu vă fac plăcere?

— Ba da. Dar le spun „mulțumesc!” numai celor care știu, cu adevărat, ce înseamnă ele. Dacă onorăm cu aceleași epitete pe unii care doar prezintă o pereche de pantaloni, atunci? Profit de acest interviu pentru a-i ruga pe oameni să înțeleagă un fapt: nu e nimic jignitor sau blamabil în a fi o divă. Eu mi-am urmărit destinul, poate și el pe mine, pentru că mi-au plăcut aplauzele, mi-a plăcut să fiu admirată. N-are niciun rost să fac pe modesta! Îmi place să mă îmbrac frumos, să fiu urmărită. Dacă nu aș fi dorit toate lucrurile acestea, aș fi continuat să cânt... acasă, la mine în baie, la Adjud. Studioul meu de acolo era... un vișin, iar vecinii îmi strigau: „Gina, mai cântă-ne ceva!”

— Mi se pare normal ceea ce spuneți. Idealul oricărei cântărețe cred că ar trebui să fie un asemenea statut, evident, dacă are darurile pentru a ajunge la el.

— Mai mult decât atât, întotdeauna am vrut să-i am alături pe cei mai buni artiști, pe cei dăruți cu focul sacru, așa cum obișnuia să spună profesoara mea de canto, Mía Barbu.

— Dv. cui aplicați eticheta de „divă”?

— Foarte multor cântărețe de astăzi: Cecilia Bartoli, Renée Fleming, Karita Mattila, Anna Netrebko, Natalie Dessay... Nu mai vorbesc de băieți, pentru că acum este o ploaie de tenori și baritoni splendizi! Așa i-am cunoscut pe Plácido, pe Luciano, chiar și pe Roberto. Le-am spus doar prenumele nu din lipsă de considerație, chiar dacă sunt din generații diferite, ci pentru că între noi nu au existat diferențe de gen și nici de vârstă. Când l-am întâlnit pe Sir Georg Solti, mi-a cerut imediat să-i spun pe nume, deși eu eram, atunci, foarte tânără. Distanța a dispărut încă de la prima repetiție. Între mine și parteneri există o prietenie adevărată.

— Zeii la care priveați când ați început cariera au rămas tot zei și când ați fost alături de ei pe scenă?

— Cu foarte mici excepții!

— Dar nici Dv., la fel ca alți colegi, nu nominalizați pe nimeni și... măturați subiectul...

— M-ai incitat! După vreo zece ani de la debutul meu, m-am întâlnit cu Montserrat Caballé. Am divinizat-o! Știa foarte bine cine sunt și ce fac. Cântam cu Roberto la Staatsoper Viena – imaginează-ți cum se vorbea despre noi! – și m-am dus s-o ascult într-un concert la Musikverein. Când s-o felicit, după concert, m-a întrebat: „Și tu ești cântăreață?” „Da”, i-am răspuns, „în timpul liber!”. Prietenii i-au spus apoi despre mine, și-a cerut scuze, dar prima reacție a fost bizară. Un revers al acestui moment a fost cu una dintre marile și splendidele noastre cântărețe de operă, la noi în țară. Cântasem „Addio del passato” la *Vă place opera?* și, la câteva zile după aceea, m-am dus s-o felicit pe Eugenia Moldoveanu, după *La Traviata*. I-am deschis ușa cabinei tremurând de emoție, dar ea m-a îmbrățișat, m-a invitat la ea acasă, mi-a dăruit o rochie, s-a purtat cu mine extraordinar! O experiență minunată am avut și cu Virginia Zeani, pe care o numesc „mami Virginia”, iar ea îmi zice „fetița mea”. Frumos s-a purtat cu mine și Renata Tebaldi, care auzise primul meu disc de arii editat de Decca și mi-a trimis o scrisoare, o nebunie, o splendoare! Așadar, în afară de Caballé, care e cunoscută pentru spiritul său... comic – deși pe mine m-a șocat –, nu am avut niciodată o dezamăgire.

— Comparațiile vă plac?

— Îmi plac, pentru că nu ne plictisim, iar oamenii știu să facă diferența. Sunt cei de ieri, cei de azi, vor fi cei de mâine. Eu n-am teamă. Când am o propunere pentru un nou rol, pe mine nu mă interesează dacă în sală sunt numai cântăreți sau cu cine sunt comparată. Când am ceva de

făcut, suntem numai eu și universul meu. Când munca regizorilor a luat sfârșit, a mea de-abia începe. Unii dintre ei stau numai până la premieră, când ies pe scenă pentru a-și primi aplauzele sau bu-urile, dacă au făcut ceva ce nu era indicat... Eu am trecut prin toate fazele de neacceptare a unei montări, așa că am ajuns un fel de „oaie neagră” a unora.

— Păreți un artist foarte sigur, care cunoaște ce este cel mai bine pentru el. În cariera Angelei Gheorghiu au existat tatonări, dubii, îndoieli, poate chiar pași greșiți?

— Nu. Să-ți spun de ce. Pentru că am un instinct care mă ferește. Am avut două experiențe. Una la Ravenna, când Riccardo Muti a spus: „Eu nu acompaniez!” Păi, atunci, poate îți schimbi meseria, pentru că despre asta e vorba! Tot el mi-a spus: „Eu construiesc personajul!” Așa? Și atunci, mai ai nevoie de mine? După câteva repetiții, mi-am dat seama că nu pot comunica deloc cu această persoană. Văzând că nu este totul în regulă, nu mi-a mai rămas de spus decât „*Signori, buon giorno, addio, io me ne vado!*”. Cealaltă experiență a fost la Madrid, la o *Traviata*. Regizor era Pier Luigi Pizzi, care mutase acțiunea în perioada nazistă. Am stat vreo două ore și nu mă regăseam în acel context, eram pierdută. Mai cântasem rolul într-o producție a lui care a fost în ordine. Măcar nu a deranjat... Ei, pe mine asta m-a deranjat! Semnasem un contract pentru opera lui Verdi, inspirată de Dumas-fiul, și nu îl regăseam pe niciunul în montarea lui Pizzi. În felul acesta, nu puteam construi un personaj. „Mă scuzați, eu am plecat!” Și am plecat.

— V-au costat ceva aceste întâmplări: reputație, încredere, bani?

— Nu. Dimpotrivă. Mi-au adus publicitate, vânzări de discuri, s-au scris opere pentru mine, dar eu am suferit, pentru că mulți oameni văd în mine contrariul a ceea ce sunt cu adevărat. Lecția pe care am învățat-o, însă, este că, la fiecare premieră sau reluare, eu vreau să știu tot: distribuție, montare, costume. Dacă oamenii au luat bilete pentru mine, nu vreau să-i dezamăgesc și să nu cânt. Se mai întâmplă anulări atunci când ești bolnav, dar nu despre asta discutăm. Mă simt la fel de responsabilă ca și directorul teatrului, ca dirijorul sau regizorul spectacolului. Toți dorim un spectacol bun. Nu mi s-a întâmplat vreodată să mă gândesc, acasă, „acum mă duc la teatru și am să cânt prost”! Nu mă duc să îmi bat joc de ceva sau de cineva. Toată lumea care iese pe scenă ar trebui să fie respectată. Măcar pentru faptul că, în momentul acela, a dat tot ce

avea mai bun. Eu, pe scenă, sunt rezultatul unei vieți de studiu, iar asta trebuie respectat.

— Ați ajuns la acel stadiu în care faceți numai ce credeți că vă avantajează?

— Da.

— Fără niciun fel de obligație sau constrângere?

— Fără.

— Sunteți o privilegiată!

— Da. Toată lumea are dreptul să decidă. Pot să-mi iau libertatea să aflu ceea ce o să mi se întâmple și să previn lucrurile care nu-mi plac.

— Astăzi sunteți vedeta, cea care iese ultima la aplauze. Ce se va întâmpla când veți ieși din spotul de lumină? Peste 20 de ani vă vedeți în roluri de compoziție?

— Sper să mă văd și peste 30 de ani, pentru că iubesc mult viața. Dacă și mâine Dumnezeu mi-ar zice: „Gata, Angela, ajunge!”, eu i-aș fi recunoscătoare. Aș dori, însă, să trăiesc, pentru că îmi plac foarte multe lucruri: natura, arta, oamenii. Ce-aș face mai târziu? Aș da lecții, aș deschide o școală, aș face regie, orice legat de teatru, numai să nu mă despart de acest minunat... drog.

— Tocmai la acest „microb” mă gândeam atunci când v-am pus întrebarea, pentru că mai sunt dive din trecut care au continuat să-și dorească același statut, chiar și atunci când nu mai era cazul... Veți avea înțelepciunea și puterea de a spune „la revedere”?

— Mirella Freni a cântat până târziu, Montserrat Caballé, la fel. Toți probabil că și-au spus același lucru: „Când o să vină momentul, mă voi retrage în glorie!” Vezi tu, nu e așa de simplu... Publicul are o dorință imensă de a-i vedea pe idoli, încât s-ar mulțumi, poate, și cu prezența lor pe scenă, să treacă dintr-o parte în alta, să vorbească, poate să cânte ceva, în tonul în care își doresc. Gândește-te la Montserrat! Cine poate, de ce nu? Sunt mulți printre noi care încă își mai doresc să spună „m-am dus și am văzut-o pe...”. Da, mai sunt și spectacole proaste, dar li se întâmplă și cântăreților de 30 de ani. Știm, oricum, că persoana din fața noastră poate avea 70 de ani. Intrăm în această convenție din momentul în care am cumpărat biletul. Opera este, ea însăși, o convenție, dar ne hrănim din ea și ne face plăcere. Ție nu-ți face plăcere?

— Ba da, atunci când realitatea îmi confirmă ceea ce am fost obișnuit să aud și să văd de la acel artist...

— Aici faci o greșeală și am să îți spun de ce. Ascultăm discurile din ce în ce mai tare, pentru că suntem din ce în ce mai surzi și, în general, vrem să ascultăm pe scenă ceea ce am ascultat acasă! Nu mai spun că marea majoritate a spectatorilor de operă sunt ceva mai în vârstă și au în urechi înregistrările aceluiași și aceluiași cântăreți.

— Vă întrerup o secundă: Montserrat Caballé a venit la București acum câteva luni. Am fost printre aceia care, atunci când a apărut, m-am ridicat în picioare și am ovaționat-o. Este Caballé și o viață întreagă am visat să o ascult *live*. După primele măsuri pe care le-a cântat, m-am umplut de o tristețe care nu m-a părăsit până la sfârșitul concertului.

— N-are importanță!

— Pentru ea, poate că nu, pentru mine, da!

— Le-ai avut pe amândouă: bucurie și tristețe. În plus, tu ești un purist!

— Nici măcar...

— Aș fi vrut să știu ce părere au avut cel puțin o sută de persoane din public.

— Probabil că au fost încântate.

— Aici voiam să ajung! Dacă acel artist aduce bucurie atâtor oameni, de ce să îi priveze de ea? Tu ai dreptate. Mie așa mi-ar plăcea să fac: în momentul în care voi simți cea mai mică pantă, să spun „gata!”. Cred că e foarte greu.

— Sunteți „Angela și Roberto”, soprana și tenorul, duetul primordial al operei, dar, jucându-mă cu vorbele, și... duelul. Există sute de povești despre rivalitatea acestor voci: pentru iubirea publicului, pentru aplauze, pentru celebritate. Cum v-ați pus de acord în toți anii care au trecut?

— Câteodată cu diplomație, cu iubire, cu accept. Cu asta s-a luptat, însă, mai mult Roberto.

— Aveți puterea de a accepta când succesul celuilalt este mai mare?

— Doamne sfinte, dar am trăit asta! La aplauze, nu am o reacție imediată și nu stau să cronometrez secunde. Într-o serie de 4-5 spectacole, într-o seară unul are un succes mai mare, mâine celălalt. Totul este relativ, iar eu n-am găsit în asta un pretext de conflict. Nu mă locuiește starea asta. Între noi, gelozia a fost, mai degrabă, una personală, bărbat-femeie, nu profesională. Uneori, cea masculină derapează și către meserie, că doar facem aceeași profesie. De exemplu, Roberto a „plesnit” într-un interviu în Anglia și voi aici ați început să vă jucați cu vorbele...

— Eu mă extrag din acești „voi“.

— Pentru el, a fost foarte simplu: a fost gelos. Nu s-a putut controla. Singur a recunoscut în fața mea. Oricum, amândoi știm motivele pentru care cântăm fiecare și cu alți parteneri. Lui, pur și simplu, i s-a întâmplat să nu se poată abține într-un moment.

— Ați intrat vreodată în scenă în termeni adversi?

— Adică dacă eram certați? Da, s-a întâmplat, dar, în momentul în care am fost pe scenă, ne-am iubit instantaneu.

— Și iubirea a durat doar cât spectacolul sau și după?

— Și după! Împăcarea a fost mereu una adevărată. Eu nu joc teatru în viața de toate zilele. Nu mă prefac că sunt fericită, să știi.

— În curând veți fi Carmen la Metropolitan. Ce le spuneți acelor care nu vă văd suprapusă pe ceea ce se așteaptă îndeobște de la Carmen?

— Sunt și eu surprinsă. Nu am spus niciodată că sunt mezzo-soprană, n-a fost visul vieții mele, eu doar am înregistrat acest rol, cum prea bine știi. De fapt, Roberto și EMI au dorit acest lucru. Directorul de la Metropolitan, Peter Gelb, mi-a propus, și el, acest rol. „O“, mi-am zis, „Carmen la Met, e prea mult, 4 000 de locuri, dar o acustică formidabilă!“. Aveam nevoie de ceva care să îmi dea motivație. Atunci, am pus condiția ca regizorul să fie cel pe care îl doresc eu.

— Și este. Sir Richard Eyre.

— Da, mă bucur de norocul de a putea numi cu cine vreau să lucrez ca regizor.

— Am altă curiozitate: vă vedeți ieșind din repertoriul tradițional italian sau francez și ducându-vă către Richard Wagner sau Richard Strauss?

— De ce nu? La Wagner nu s-a gândit nimeni și, drept să spun, nici eu. Cred că vreau să-mi mai păstrez prospețimea vocii. Am și un oarecare resentiment, deoarece acest compozitor, în genialitatea lui, n-a avut și cultura necesară pentru canto. Vorbesc de amplitudine, de volum, de lungimea operelor... Din multe motive, Wagner nu poate fi cântat de vocile tinere și frumoase. Mi-ar plăcea, însă, Richard Strauss, sau muzica slavă. Îți dai seama că am primit multe propuneri de a cânta *Rusalka*, iar de *Evgheni Oneghin* nici nu mai vorbesc. Problema este că eu nu știu limba. Ar trebui să învăț fonetic. Când rostesc ceva, îmi place să știu perfect nuanța cuvântului, pentru că acolo este esența. Compozitorul a scris notele peste cuvinte, nu invers. Eu mă ajut de libret și așa creez o